

tantadruj

priloga primorskih gledališč

primorske novice

INT. OČETOV KABINET 11. 9. 1968 – 19:03

Spoznal sem, v mojem sinu
se nadaljujejo moje sanje!

Pier Paolo Pasolini, Ubседovanje

SNG Nova Gorica, 2023/24

Februar v znamenju Tujca Alberta Camusa

Vzbuditi sočutje gledalca v svetu brez junakov in antagonistov

Meursault je povprečen uradnik. Z znancem Raymondom se zaplete v zadevo, ki ga pripelje do naključnega umora nekega Arabca. Sledi sodna obravnava, kjer ga javni tožilec zlahka prikaže kot naravno pokvarjenega, kajti Meursault iskreno pokaže ravnodušje do lastnega in tujega življenja. Čaka na smrtno obsodbo in noče sprejeti nobenega olajšanja, odklanja laž in družba se ob tem počuti ogroženo.

ROSSANA PALIAGA

Zgodba enega najbolj pomenljivih romanov evropske literature prejšnjega stoletja, kakršen je *Tujec* Nobelovega nagrajenca Alberta Camusa, bo snov predstave Slovenskega stalnega gledališča, na sporedu od 16. do 26. februarja med Trstom in Gorico.

V predstavi igrajo **Jurij Drevenšek, Boris Ostan, Tina Gunzek in Primož Forte**. Režiser pa je Tržačan **Franco Però**, s katerim smo se pred premiero poglobili v vsebine tega kulturnega romana.

• **Ko Camus leta 1942 piše o "tujcu" in o umoru Arabca, ima v mislih situacijo, ki se bistveno oddaljuje od spontanosti asociacij današnjega bralca oziroma gledalca ...**

življenje človeka, ki sprejema pasivno vse, kar se dogaja okrog njega, dokler se ne sooča s čustvom. V njem se nekaj prebudi le po umoru. Z usodno napako se odzove namreč na jezo, ker je neki tujec uničil njegov enkratni trenutek, njegov perfect day, ko je spoznal Marie."

• **Kljub temu, da ne boste za vsako ceno iskali povezav z današnjim svetom, je odtujenost protagonista, ki pasivno sprejema realnost, zelo podobna našemu doživetju virtualnega sveta.**

"Se popolnoma strinjam. Kar se dogaja danes, je strašljivo, saj vodi do nevarne apatije in oddaljenosti od naravne, neposredne povezave z drugim človekom. Camus pojasnjuje

"Tragedija se začne, ko apatična oseba prevzame nase odgovornost in se odzove z lastno resnico, brez vsakršne strategije. Občinstvo na koncu razume, da so njegova stališča posledica odkritja, da obstaja izhod iz praznine. Resnica kot edina možnost ga spremeni v junaka, katerega obnašanje je v nasprotju s pravili družbe. Odkril je čustvo in je pripravljen umreti, da bo ostal zvest temu razodetju."

FRANCO PERÒ
režiser

"Camus je prihajal iz Alžirije, njegov problem ni kulturne, verske ali politične narave. Romana ni napisal Francoz o Arabcih, temveč Alžirec. Vprašanje sem si vsekakor postavil in sem takoj našel tudi odgovor: snov mojstrovine je dovolj pomenljiva in ne potrebuje nadgrajevanj. Ko bi iskali dodatna sporočila, bi se po mojem mnenju oddaljili od bistva.

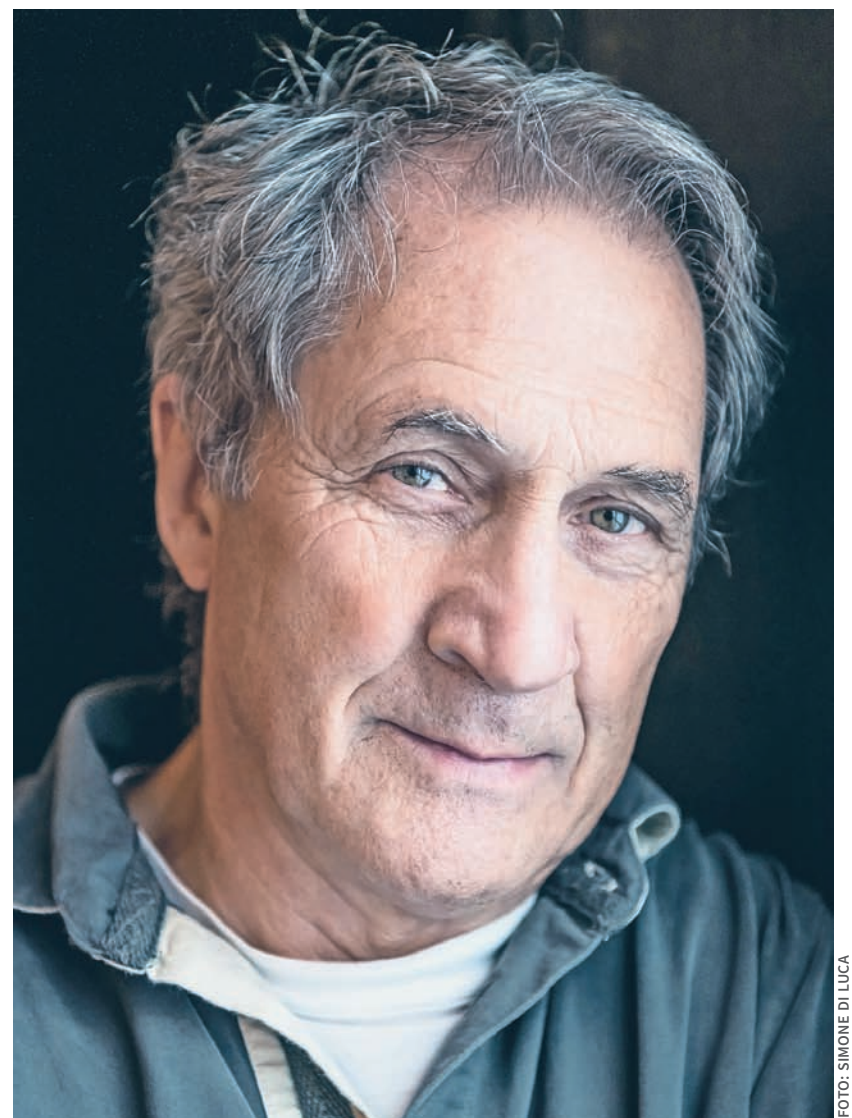
Med pripravo na uprizoritev so me očarale asociacije s filmoma *Les feuilles mortes* Akija Kaurismakija in *Perfect days* Wima Wendersa: živeti na robu, sprejemati samoto, gledati svet od zunaj so teme, na katerih dejansko temelji roman *Tujec*. V tem je tudi njegova aktualnost.

V predstavi bi lahko govorili o smrtni kazni ali o današnjem odnosu do Bližnjega vzhoda, sporočilo romana pa je usmerjeno predvsem v

nenavadno obnašanje protagonista z odnosom do matere. Meursault prizna, da je doma govoril vedno sam. Realnost je to, kar si predstavlja v svojih mislih. Njegovi dnevi so vsi enaki, kljub temu, da je še razmeroma mlad človek. Med procesom bi lahko iskal in tudi našel načine, da bi se izognil smrtni obsodbi. On pa vztrajno govori resnico in prizna celo, da je po umoru Arabca streljal na njegovo truplo. Izkaže se kot asocialno in problematično bitje, ki pa prevzame odgovornost za svoje dejanje."

• **Publika naj bi čutila empatijo do protagonista vsake drame. Apatija morilca pa težko vzbuja sočustvovanje...**

"Meursault je arhetip mnogih literarnih potomcev; literatura dvaj-

Franco Però

FOTO: SIMONE DI LUCA

setega stoletja je prežeta z občutkom praznine. On išče smisel življenja, ker ga njegovo nima. Gleda na vse stvari od zunaj, dokler ga naključje - bolj kot usoda - ne postavi pred nepričakovano izbiro. Tragedija se začne, ko apatična oseba prevzame nase odgovornost in se odzove z lastno resnico, brez vsakršne strategije. Občinstvo na koncu razume, da so njegova stališča posledica odkritja, da obstaja izhod iz praznine. Resnica kot edina možnost ga spremeni v junaka, katerega obnašanje je v nasprotju s pravili družbe. Odkril je čustvo in je pripravljen umreti, da bo ostal zvest temu razodetju. Iz tega se mogoče lahko rodi empatija gledalca, med procesom, kjer pravzaprav ni niti pravega antagonist: sodnik je namreč predstavnik družbe, ki sprašuje za razlog določenih dejanj in mu skuša celo pomagati."

• **Meursault se ne prilagaja pravilom družbe, kar izpostavlja primerjavo s človekom enaindvajsetega stoletja, ki za razliko od njega najlažje sprejema "javno" mentaliteto in stališča.**

"Meursaultovi odgovori preseneti vse sogovornike, ki ga skušajo postavljati na prave ali vsaj priporočljive tire. 'Primerno obnašanje' naj bi predvidevalo javno razkazovanje čustev (kar je tudi danes zelo v modi). Njemu pa se to ne zdi potrebno, niti na pogrebu matere. Čustva so zanj intimna stvar, za družbo pa je s tem nekaj narobe. Meursault ne priznava 'prirejene' resnice, čeprav bi mu to rešilo življenje. Že to je za apatično osebo zelo močna izbira. Na koncu postane nehote upornik."

• **S tekstom in njegovo uprizoritvijo se ukvarjate vrsto let. Je prišlo mogoče do sprememb in**

priredb zdaj, ko bo zaživela v slovenščini?

"Minilo je več kot dvajset let od prve uprizoritve adaptacije Roberta Azencotta v gledališču Teatro Due v Parmi, kjer je nekaj let kasneje sledila tudi repriza. Predstava je dvakrat prepotovala celo Italijo, medtem pa je doživela uprizoritev tudi v Švici. Gostovala je v Iranu, na velikem gledališkem festivalu v Teheranu. V tem primeru so se male spremembe osredotočile na površinske vidike, vsebina je ostala nespremenjena.

Partitura je dejansko vsepovsod ista, variante pa neskončne zaradi zasedbe, okoliščin, odra. Italijansko verzijo je prevedel Enzo Siciliano, slovensko pa Maja Gal Štromar. S prevajanjem se vedno nekaj spremeni in tudi sami igralci včasih predlagajo zanimive rešitve in interpretacije določenih prizorov, v glavnem pa ni nikoli prišlo do bistvenih sprememb."

• **Zakaj ste se tolikokrat vrnili k tej predstavi in tekstu?**

"Ker ima vse močnejše navezave na današnji čas. Vprašanja individuuma, njegove samote in včasih nezavednega uporništvu se vračajo z vedno večjo močjo. Ne poznam veliko romanov, ki tako jasno opisujejo lik, s katerim se dotaknejo različnih bralcev v različnih časih. Camusove misli ležijo v zavesti slehernega človeka.

Poleg tega gre tudi za nekakšno 'sredozemsko' čutenje avtorja in človeka, ki povezuje evropsko, afriško, bližnjevzhodno kulturo na višjem nivoju. Postavlja zrcalo nam in našim nerešenim vprašanjem. Camus je svoj roman napisal sredi razdejanja druge svetovne vojne. V kriznih trenutkih vsi čutimo potrebo, da se vrnemo k bistvu osnovnih stvari, čustev, vrednot." •

FOTO: SSG

Vaje za Tujca so že v polnem teku.

Tržaška etapa potujoče razstave

Gledališče Möderndorfer občinstvo vabi tudi s fotografijami predstav

Ob novi premieri bo v vhodni avli SSG občinstvo sprejela tudi nova razstava. 16. februarja ob 19. uri bosta Slovenski gledališki inštitut in Forum Ljubljana odprla tržaško etapo potujoče razstave Gledališče Möderndorfer, ki je doslej bila na ogled na Festivalu Borštnikovo srečanje, v Slovenskem ljudskem gledališču v Celju, Prešernovem gledališču Kranj in SNG Nova Gorica.

Fotografska razstava vključuje izbor 46 fotografij iz različnih obdobja režiserjevega ustvarjanja in pet dvojezičnih panojev z zapisi **Vinka Möderndorferja**, ki je predlani izdal istoimensko monumentalno monografijo, ki je pravzaprav povod za potujočo postavitev.

Tudi Slovensko stalno gledališče je sodelovalo s svojim arhivom, saj je Möderndorfer večkrat režiral na tržaškem odru, kjer je uprizoril predstave *Romantične duše* (1992), *Transvestitska svatba* po lastnem tekstu (1994), *Gospodična Julija* (2005), *Obiski* (2015), medtem ko je režiser **Jaka Andrej Vojavec** leta 2012 krstno uprizoril njegov tekst *Vaje za tesnobo* (za to besedilo je Möderndorfer prejel nagrado Slavka Gruma na Tednu slovenske drame).

V SSG so se bolj zavedali, da je jezik vse, kar imamo

O svojem prvem sodelovanju s tržaškim gledališčem je režiser napisal: "Igralci starejše generacije so imeli še posebej posvečen odnos do slovenskega jezika, do slovenske dramatike in seveda do slovenske publike. Bolj kot ustvarjalci v domovini so se zavedali, da je jezik v resnici vse, kar imamo, kar nas določa kot narod. Ko bomo izgubili jezik in kulturo, bomo izgubili vse."

Möderndorfer je ustvarjal skoraj v vseh slovenskih repertoarnih gledališčih, zato je kustosinja razstave **Tea Rogelj** vključila v izbor uprizoritve različnih gledaliških hiš: Slovenskega ljudskega gledališča Celje, Drame SNG Maribor, SNG Drame Ljubljana, Slovenskega mladinskega gledališča, Mesnega gledališča ljubljanskega, Lutkovnega gledališča Ljubljana, Prešernovega

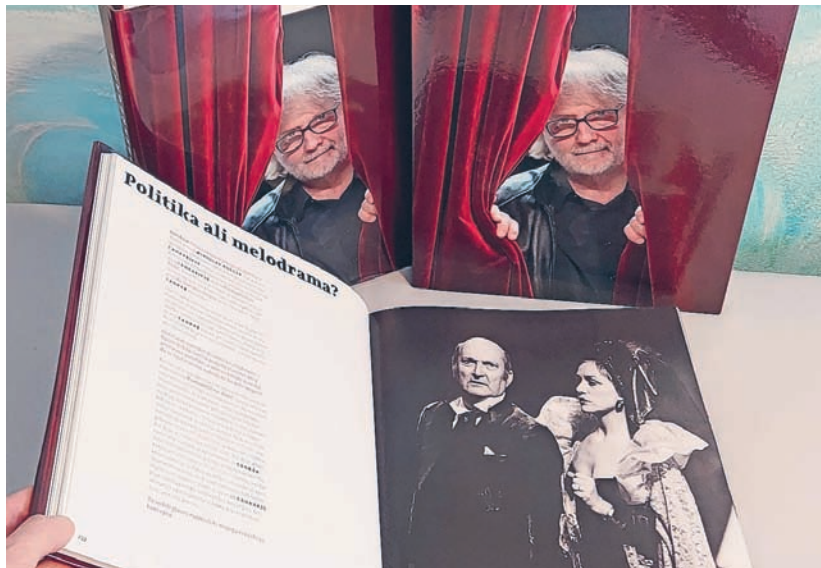

Potujoča razstava Gledališče Möderndorfer se prilagaja različnim prostorom in je v vsakem gledališču drugačna.

gledališča Kranj, SNG Nova Gorica, Slovenskega stalnega gledališča Trst in Gledališča Glej.

Po predstavah ostanejo spomini in fotografije

Möderndorfer je v dobrih štirih desetletjih režijsko zasnoval 106 uprizoritev, o katerih govori tudi monografija, ki je izšla leta 2022. Ob izidu te knjige je dramatik in režiser izjavil: "Po vsej verjetnosti te monografije ne bi bilo, če ne bi bilo izvrstnih gledaliških fotografov. /.../ Zato sem si najprej želel pričujočo knjigo sestaviti zgolj s kratkimi zapisi o uprizoritvah, glavnino pa bi predstavljale fotografije. Od gledališke predstave namreč ostanejo samo fotografije in pa vtisi, ki jih gledalci odnesejo s sabo. Vse ostalo se po zadnji predstavi spremeni v prah pozabe." •

Tako obsežna monografija v dveh delih kakor razstava Gledališče Möderndorfer zajemata tudi več fotografij iz uprizoritev v SSG: na fotografiji Anton Petje in Miranda Caharija v *Romantičnih dušah* v sezoni 1991/1992.

Glasbena matineja v foajeju balkona SSG

Po poteh ljubezni

Poti ljubezni je naslov prve glasbene matineje, ki jo bosta Slovensko stalno gledališče in Glasbena matica priredila v novem letu. Pevka **Mateja Petelin Zobin** in pianistka **Claudia Sedmach** bosta 28. januarja izvedli koncert francoskih in španskih samospevov, ki nadgrajuje njuno večletno sodelovanje na opernem področju s komornim muziciranjem.

Glasbenici sta se spoznali pred dobrimi desetimi leti, ko se je začelo njuno sodelovanje v duu in v raznih komornih sestavih. Najprej so to bile manjše priložnosti ob pripravljanju posnetkov za tekmovalno solopetja, potem je bil novoletni koncert v priredbi ZKB s komornim orkestrom Glasbene matice (GM) pod vodstvom **Igorja Zobina**, nato so sledili razni koncerti v sodelovanju s festivalom Piccolo Opera. "Verjetno prav v teh projektih, ko sva sodelovali pri izvedbah krajših oper, prirejenih za manjšo skupino glasbil in pevcev, sva začutili in si zaželeli, da bi ustanovili duo," je povedala **Claudia Sedmach**. Pojasnila je: "Ugotovili sva, da bi najraje izvajali repertoar, kjer klavir ni le spremljava oziroma nadomestilo za orkester, temveč da bi bile skladbe izvirno napisane za glas in klavir. Precej hitro sva obe pokazali naklonjenost do francoskih skladateljev na prehodu iz 19. v 20. stoletje, ko so imeli pomembno vlogo barve, občutljivost za detajle, raziskovanje zvoka ter nenazadnje poetičnost."

Francoske "mélodie" bodo tudi snov nedeljskega koncerta, ki sta ga glasbenici že predstavili v podobni obliki v Kopru in v Novi Gorici. "Tržaški" program predstavlja potovanje od izvr-

Pianistko **Claudio Sedmach** in sopranistko **Matejo Petelin Zobin** na poseben način očara francoska komorna literatura.

stnih nians francoske glasbe do temperamentnih obrisov španskega duha. Zaporedje je po značaju in vsebinah raznoliko, s alternacijo mirnih in živahnejših tempov v emocionalnem *crescendu*. Poulencov samospev daje naslov celotnemu koncertu, ki obeležuje tudi stoletnico smrti "očeta" francoske komorne arije **Gabriela Fauréja**. Debussyjev opus je predstavljen v melanholičnih in igrivih tonih, med-

tem ko "španski" del programa obsega *Habanero* francoske skladateljice **Pauline Viardot**, Rodrigove ljubezenske madrigale in pesmi v ljudskem stilu **Fernanda Obradorsa**.

V obliki samospeva je vsaka skladba miniaturna z lastnim značajem, barvami, razvojem, zgodbo, kar predstavlja tudi največji izziv v sklopu recitala. Izvajalki sta o tem napisali: "Pomembno je poglobljanje in dobro pozna-

vanje vsake zgodbe, obenem oblikovanje smiselnega zaporedja skladb, tako da postane prehod in pretok iz ene situacije v drugo nekaj navidezno naravnega. Ko obvladaš skladbo in njeno interpretacijo, se lahko še kar hitro utopiš v novo atmosfero. Zelo važno pa je tudi ustvariti ravnovesje in pravi premor; tudi poslušalec potrebuje določen čas, da lahko umirjeno zapusti zaključeni glasbeni trenutek in se prepusti novemu doživetju."

Nit ljubezni se vije skozi koncertni program, čeprav v različnih oblikah in z različnimi pomeni: otožnost zaradi spomina na preminulo ljubezen, lirika o ljubezni do življenja, nemogoča ljubezen med rožico in metuljčkom, pa tudi ljubezen do narave, okolja, nenazadnje ljubezen do trenutka. Pri samospevih je posredovanje in vrednotenje besedila zelo pomembno. Tako **Mateja Petelin Zobin** kot **Claudia** sta na poseben način navezani na verz **Paula Bourgeta** v samospevu *Beau Soir* **Claudea Debussyja**, ki vabi k polnem doživljanju vsakega trenutka in lepote življenja: "Un conseil de goûter le charme d'être au monde/ cependant qu'on est jeune et que le soir est beau." (Nasvet, da uživaš v čaru bivanja na svetu / dokler si mlad in je večer lep.) • **RP**

Premiera Pasolinijeve tragedije *Ubeseđovanje*

Ojdip ne more več ubiti očeta, ker oče prej ubije njega

Dramaturginja in režiser uprizoritve *Ubeseđovanje* Pier Paola Pasolinija, ki bo nocoj na malem odru SNG Nova Gorica doživela prvo slovensko uprizoritev v prevodu Gašperja Maleja, sta v pogovoru skušala zajeti nekaj vidikov nastajanja vznemirljive predstave.

ŽIVA BIZOVIČAR, JAN KRMELJ

Živa Bizovičar

Jan Krmelj

Živa Bizovičar: "Danes je 8. januar, premiera predstave *Ubeseđovanje* bo čez približno dva tedna. Kje v procesu se nahajamo in kaj smo ugotovili?"

Jan Krmelj: "Mislim, da smo - analognost s strukturo predstave - tik pred koncem, pri vrhu te zgodbe, ki 'se konča, a se ne začne'. Smo na točki, ko se zgodi tragični obrat, ki ga celotna predstava anticipira. Prav danes smo govorili o Pasolinijevi smrti, na neki način smo torej strukturno in vsebinsko soočeni s fenomenom konca. Konec predstave in konec nekega življenja, ki ga zaznamuje visoki kapitalizem, na neki nenavaden način sovpadata. Ukvarjamo se s tem, kako se lahko ta blazno zagonetna zgodba in postopki ubeseđovanja razpletejo in kakšne posledice imajo. Tako na ravni kreativnega procesa kot na ravni uprizarjanja zgodbe smo torej soočeni z neizogibnostjo: neki svet, neka zgodba, se končuje."

Živa Bizovičar: "Zanimivo je, kar si rekel o postopkih ubeseđovanja, saj se na neki način dotikajo tudi Pasoli-

nijevega manifesta za besedno gledališče. Kako se ubeseđovanje vedno zaključuje z nasilnim dejanjem - kakor v tekstu tudi v Pasolinijevem življenju, življenju nenehnega ubeseđovanja nekega sveta. Njegovo življenje se je zaključilo v agresivnem dejanju, ki ga je težko ubesediti. To se mi zdi zanimiv paradoks: Pasolini tudi v besedilu ne ubeseđuje nasilja. Ko pride do nasilja, besede umanjajo."

Jan Krmelj: "Pasolini - kot Hiron v njegovi *Medeji* - je antični človek, mitologija je zanj resnična izkušnja. Sprašuje se, kako preko jezika priti do realnega in kako tematizirati nasilje skozi jezik, da bi dostopal do realnosti izkušnje. Antičen je v tem, da nasilja (v gledaliških delih) nikoli ne prikazuje. Razumel je, da je v gledališču ključno to, česar ne pokažeš, to, kar je gledalcu skrito. V manifestu sicer poudarja, da želi biti njegovo gledališče frontalno, direktno. Vzpostavi celo teorijo, da je mogoče pisati gledališče brez podteksta, kar se tudi skozi njegova lastna dela ponovno pokaže kot nemogoče. Ne mo-

reš se izogniti človeški psihologiji, vsi se na to, kar gledamo na odru, odzivamo z nekim psihološkim, emotivnim in racionalnim aparatom. To se povezuje tudi z dejstvom, da jezik - ali normalizacija jezika - vsebuje nasilje. Da resničnost ubeseđujemo, je povezano s strukturnim nasiljem sveta. Ta, ki govori, vedno izključuje druge in njihove perspektive - to je Očetova pozicija v zgodbi."

Živa Bizovičar: "Koltès v *Robertu Zuccu* pravi: 'Nočem več govoriti besed, dovolj je bilo besed, zapreti moramo šole in zakuriti gledališča.' V kakšnem odnosu se ti zdita besedno gledališče in režija - kako se lotevaš nasilja, ki je vpisano v besedilo? S kakšnimi postopki?"

Jan Krmelj: "V tej predstavi smo razvili serijo postopkov, ki uprizarjajo preskoke med fikcijo in realnostjo. Pogravamo se s tem, da realnost gledališkega dogodka nikoli ne more biti prikazana, ampak se zgodi v gledalcu. Stvari, ki pred nami niso postavljene dobesedno, so neskončno sugestivne in

linija, ki je hkrati zgodba o nemoči in propadu patriarhata ter o nasilju sodobnosti, ki jo govorimo skozi Pasolinijevo smrt. V predstavi raziskujemo nivoje nasilja: psihološko nasilje, željo po nadzoru, potem nasilje kamere nad realnostjo, ki jo poskuša ujeti v lečo. Tam je tudi konkretno nasilje, in sicer v momentih, ko Sin zabode Očeta in ko Oče ubije Sina. Predstava se na teh mestih prelomi, v ospredje pride abstraktnost odzvočnega govora, ki pa za gledalca naredi izkušnjo intenzivnejšo. Kako ti dojemáš te momente nasilja?"

Živa Bizovičar: "Ko sva govorila, sem pomislila na izjavo iz Pasolinijevega zadnjega intervjuja: 'Ampak jaz pravim, da so v nekem smislu vsi šibki, ker so vsi žrtve. In vsi so krivci, ker so vsi pripravljeni na igro klanja.' Govori o tem, da dokler živimo znotraj sistema in se ne upiramo, sistem podpiramo. Vsi smo krivi systemskega nasilja, ne dno ga tako izvajamo kot čutimo njegove posledice. Pasolini je v nasilju radikalen. Potem je tukaj še Očetova obsesija s Sinovo seksualnostjo: seks je

Prizor iz *Ubeseđovanj* (z leve): Miha Nemec, Marjuta Slamič, Lara Fortuna, Željko Hrs in Peter Harl

"Pasolini je znal ujeti tok zgodovine v ključnem trenutku formiranja novega sistema, v času po vojni. Ta občutljivost je nedvomno povezana tudi z nasiljem, ki je zaznamovalo njegovega očeta in brata v času vojne, in z nasiljem, ki ga je utrpel zaradi svoje seksualnosti. Nasilje se po vojni ni izničilo, temveč prelevilo v družbeno ureditev in gospodarsko rast, pa tudi vojne poznega kolonializma."

JAN KRMELJ
režiser

močnejše. To, da smo Pasolinija v predstavo umestili tudi kot nekoga, ki snema nekakšen sproti dokumentarec uprizoritve lastnega besedila, omogoči perspektivo, ki je distancirana od direktne reprezentacije dogajanja. Prav tako so v besedilo vpisani momenti, ko se neki lik (predvsem Oče) zaveda tega, da se uprizarja pred nami. Te distance tudi radikalne dogodke naredijo dostopne, da generirajo nekaj drugega kot zgolj odpor ali šok. Paralelno z zgodbo o Očetu spremljamo tudi zgodbo Paso-

Pasoliniju metafora za moč. To, da Oče želi do konca spoznati Sinovo seksualno življenje in vanj poseči, poudarja željo po nadzoru, ki je lastna vsakemu kapitalistu. Tudi sistem države že od nekdaj posega v našo seksualnost - določa, kje in kako je seks sprejemljiv. Je izkaz moči, ki se je v celotni zgodovini pojavljal kot najvišja oblika nadzora. Tako berem Očetovo obsesijo s Sinovim spolnim udom. To ni samo neka psihološka fiksacija posameznika, temveč govori o nenava-

dnosti sistema, ki je obseden z našo seksualnostjo.”

Jan Krmelj: “Ja, bodisi z njenim tabuiziranjem bodisi z radikalnim razgaljenjem. Izjemna se mi zdi Pasolinijeva ubeseditve, da je resničnost igra klanja. Gre za biopolitiko sodobnosti, ki ima korenine v zgodnjih družbenih ureditvah. Če kdaj, potem smo danes nenehno v boju za preživetje, ki nas preseneti, ko se tega zavemo. Udeleženi smo v igri moči med deli sveta, med družbenimi skupinami: še vedno (ali še bolj) živimo v sistemu, ki neposredno upravlja z našimi željami in nas nadzira še bolj radikalno, kot to počne Pasolinijev Oče - kapitalist v času razcvetanja družbe potrošnje. Zahteva kapitala po tem, da smo vedno bolj in samo še uporabni, podrejeni proizvodnji in profitu, izničuje svobodo. Sin tik pred smrtjo govori o človeški vrsti, ki meri vse, kar počne zgolj s koristnostjo in uporabnostjo. Kot da bi moralo vse, kar počnemo, nekomu prinašati korist - ampak v prvi vrsti to nismo mi.”

Živa Bizovičar: “Obožujem alternativo, ki jo ponudi Pasolini: čisti odmik, ki ni niti proti niti za. V *Svinjaku*

na katerega je tolikokrat naletelo njegovo delo, se je pojavil natanko zato, ker so bile njegove analize točne, zadele so nevrvalgično točko populizma in sistema nadzora, ki se ohranja skozi potrošnjo. Predvidel je razvoj zgodovine: tudi danes živimo v nekakšnem tehnokratskem fevdalizmu, ki je zgrajen za profit peščice, medtem ko radikalno redefinira življenje večine.”

Živa Bizovičar: “Ta absolutni ‘ne’ kapitalizmu je prisoten tudi v tekstu. Oče je zelo človeški kapitalist; pozna vse svoje delavce, dela iste ure kot oni, prijazen je z njimi. Njegova napaka ni, da je izkoriščevalski, narobe je, da sploh je kapitalist, lastnik podjetja.”

Jan Krmelj: “Napaka je, da nekaj takega kot kapitalizem sploh obstaja. Pasolini ga prikaže kot družbeno ureditev, katere cilje je izvajati čim več presežnega dobička, ki se nekje kopiči - na tem vidi nekaj skoraj zlega, predvsem pa destruktivnega za tkivo človeške skupnosti. Neizogibno je nasilno do nekoga: če pogledamo piramido kapitalistične ureditve, je od lastnika korporacije do najslabše plačanih podizvajalcev nasilja vse več.”

“Pomislila sem na izjavo iz Pasolinijevega zadnjega intervjuja: 'Ampak jaz pravim, da so v nekem smislu vsi šibki, ker so vsi žrtve. In vsi so krivci, ker so vsi pripravljeni na igro klanja.' Govori o tem, da dokler živimo znotraj sistema in se ne upiramo, sistem podpiramo. Vsi smo krivi systemskega nasilja, redno ga tako izvajamo kot čutimo njegove posledice.”

ŽIVA BIZOVIČAR
dramaturginja

oče sinu (potem, ko Julian samo še leži in gleda v prazno) očita, da nima niti neubogljivega sina (ki bi ga lahko vzgajal) niti ubogljivega sina, ki bi ga nadaljeval - ima le sina, s katerim ne ve, kaj početi. Sin pusti očeta nemočnega. Tam se skriva neko polje svobode, neka tretja možnost, kar počne tudi Sin v *Ubeseđovanju*. Svoboda je lahko tudi zgolj v tem, da bivaš. V Pasolinijevem zadnjem intervjuju se pojavi ta misel, ko ga novinar spodbode z vprašanjem, kaj bi počel, če bi vsi problemi sistema, ki ga kritizira, izginili in ne bi imel več česa kritizirati. Pasolini odgovori, da mu ni treba biti Pasolini, po tem nima nobene potrebe. Če bi živel v drugačni družbi, bi počel nekaj drugega. S tem je želel poudariti, da ni osebno fiksiran na svojo identiteto: razume jo kot svojo nalogo v svetu.”

Jan Krmelj: “Odprla si dve ključni poanti: rešitev sistema nasilja nikoli ni v alternativni, temveč v neki tretji možnosti, še neobstoječi. Skozi Sinovo bežanje in zadnjo epizodo berem tudi, da je Pasolini razumel, da je tudi v fikciji nekaj emancipatornega: utopija je nujna, da se lahko prebijemo iz sistema, v katerem nismo svobodni. Kot nadrealisti, tudi Pasolini poudarja, da je treba zahtevati nemogoče. Sanjati moramo nekaj, kar se zdi znotraj trenutne ureditve sveta nemogoče. Danes je nasilje temeljno gonilo organizacije trga dela, socialnih hierarhij. Kot da mora neke obstajati neka tretja izbira, ki ni agresivna niti do sveta niti do tebe. Konstruktivna možnost gradnje nekega novega sveta. Tudi s tem, ko predpostavi fluidnost človeške identitete kot možnost družbene ureditve, ki preseže tudi spolne omejitve in apriorne vrednosti naših družbenih vlog, je Pasolini preroški. Fascinantno je, s kakšno radikalno distanco je znal gledati na življenje. V tej distanci je nekaj poetičnega: najbolj osebna je prav v tej strašljivi, brezkompromisni nevtralnosti in seriji zavrnitev. To je objektivnost, ki jo je Pasolini pateniral: rekel je ‘ne’ toliko stvarim, da je lahko sanjal alternativno prihodnost, ki je potencialno osvobajajoča. Odpor,

Živa Bizovičar: “Prav zaradi tega Pasolini v besedilu naredi obrat: govori o množičnem ubijanju sinov, o generaciji, ki ne spusti pozicije moči, medtem ko njihovi sinovi padajo v vojni.”

Jan Krmelj: “Spet sem pomislil na *Medejo*: tam Hiron izjavi, da v naravi ni nič naravnega. Govori o tem nenavadnem fenomenu kapitalizma, ki je na neki nenavaden način najnaravnejša religija, saj kot svoj ideal vzpostavi užitek in neskončno izpolnjevanje želj. Nekaj protinaravnega je v tem, da rečemo ne: ampak šele takrat, ko znamo reči ‘ne’ svoji naravi, ki je nasilna, postanemo ljudje.”

Živa Bizovičar: “Kot tista zgodnje-krščanska poanta, da so bile živali ustvarjene samo zato, da jih lahko mi uporabljamo. Biti človek pomeni iti proti temu, kar je najnaravnejše.”

Jan Krmelj: “Če imaš možnost zaklati in izkoristiti vse živali, ki hodijo po Zemlji, jih torej morda raje ne ubij. Pasolini je znal ujeti tok zgodovine v ključnem trenutku formiranja novega sistema, v času po vojni. Ta občutljivost je nedvomno povezana tudi z nasiljem, ki je zaznamovalo njegovega očeta in brata v času vojne, in z nasiljem, ki ga je utrpel zaradi svoje seksualnosti. Nasilje se po vojni ni izničilo, temveč prelevilo v družbeno ureditev in gospodarsko rast, pa tudi vojne poznega kolonializma.

Pasolinijev obrat, ki neizprosno natančno ubesedi tudi naš čas, je, da njegov Ojdip ne more več ubiti očeta, ker oče prej ubije njega. Generacija voditeljev pošlje svoje sinove v vojno - in ko vsi padejo, zahteva, da se rodi še več otrok. To je ključna navezava na zadnjih petdeset ali šestdeset let: moč je skoncentrirana v rokah generacij, ki nenehno začenjajo vojne, da bi same sebi potrdile neko fiktivno moč. V tem trenutku divja toliko vojn, ki jih vodijo očetje, njihovi sinovi in hčere pa umirajo tako na fronti kot v civilnem življenju. Kot zapiše Pasolini: Svet pozna epohe, ko se očetje izrodijo, in s tem, ko ubijejo svoje sinove, zagrešijo kraljemor.” •

Ura in pol čiste ljubezni: Pesem za Laro - Ujetnica časa

Kmalu bo valentinovo

Ob praznovanju 14. februarja, dneva zaljubljenecv, se vsako leto veselimo kakšnega posebnega, z ljubeznijo prežetega dogodka. Letos bo to predstava *Pesem za Laro - Ujetnica časa*, gledališko-glasbeni projekt igralk in pevke Lare Jankovič v režiji Yulie Roschina (zdaj Kristoforova), ki je nastala v produkciji Lare Jankovič in Zavoda LibertArt ter koprodukciji Avditorija Portorož-Portorose in Pionirskega doma Ljubljana.

Pesem za Laro je gledališko-glasbeni izlet v globočine ruske duše, v jedro strastne in tragične ljubezenske zgodbe, ki je v šestdesetih letih navdihnila Hollywood in ki jo najbolj poznamo iz romana *Doktor Živago*. Boris Pasternak, avtor tega kultnega romana, je ljubezenski trikotnik povzel po svoji

življenjski izkušnji, razpetosti med ženo in ljubico, umeščeni v turbulenten čas revolucije. Bese-dilo za predstavo pa je **Simona Hamer** napisala po motivih avtobiografije Pasternakove ljubice Olge Ivinske, ki je s pisateljem ljubimkala dolgih štirinajst let. V knjigi *Leta s Pasternakom* Irvinska natančno popiše vse težave, s ka-

terimi se je kot Pasternakova osebna tajnica in intimna prijateljica spoprijemala.

Predstava je tudi prava glasbena poslastica in ponudi vpogled v bogato zgodovino ruskih pesmi, prevedenih v slovenščino, kot so *Črne oči*, *Žerjavi*, *Ko se nad Moskvo večeri*, *Ob koncu le še par besed* in številne druge. V Larini pesmi, zaslužni za popularizacijo glasbenega motiva, ki ga je **Maurice Jarre** skomponiral za film *Doktor Živago*, je Lara Jankovič našla prvotni navdih za ta projekt. Prav tako so v predstavo subtilno vtanki tenkočutni verzi mojstra poezije Borisa Pasternaka.

Pesem za Laro je ženski pogled na hrepenenje, poezijo in domoljubje. Je hvalnica umetnosti, pogumu ter srčnosti - in na dan zaljubljenecv kar sama vabi k ogledu. •

FOTO: DEJAN NIKOLIČ

Lara Jankovič je z vrhunsko glasbeno tovarišijo postavila gledališko-glasbeni projekt *Pesem za Laro*, ki bo 14. februarja živel še v SNG Nova Gorica.

Štorije iz gledališča

Predstava življenja

• **ŽELJKO HRS**
igralec

Zgodila se mi je leta 2001 v mestecu Tilti v Čilu. Z Mladincem smo bili na 14-dnevni turneji po različnih mestih v Čilu, med drugim tudi v Tilti, in v Asuncionu v Paragvaju s predstavo *Kdo se boji Tennesseeja Williama*? v režiji **Matjaža Pograjca**.

Tilti je mestece pravokotnih ulic s hišami enake barve z ravnimi strehami. Malo me je spominjalo na mesteca divjega zahoda. Tja smo prišli zgodaj popoldne. Sprehobil sem se po ulicah in nisem srečal nikogar, samo veter je kotalil šope trave.

Prizorišče predstave je bilo na športnem igrišču, ki je bilo pokrito z valovito pločevino. Nekaj kvadratnih metrov strehe je manjkalo. Takrat me to ni skrbelo preveč. Kot običajno smo imeli vajo, da se prilagodimo novemu prostoru.

Zvečer je začelo prihajati občinstvo. Občutek je bil, da se je zbralo vse, kar se je lahko gibalo - odrasli, otroci, psi in kokoši. Bilo je zelo pestro občinstvo. Čim je padel mrak, se je temperatura začela hitro spuščati, ob koncu predstave je znašala minus sedem ... Predstava se je začela. Povedati je treba, da je predstava zelo vizualna, a je tekst ključnega pomena za razumevanje, zato smo jo naštudirali v španščini; pred odhodom smo imeli teden dni vaj v španščini in prišli smo zelo samozavestni. Format predstave je bil TV-show, ki ga vodi Tennessee, gostje so njegova mati, sestra in ljubimec ter štirje liki iz *Tramvaja Poželenje*. Vsak igralec je imel pevski solo, ostali kolegi pa so z glasovi igrali instrumente. Osem mikrofonov, osem barskih stolov, kino platno in kamera v živo, montaža prej posnetih prizorov in prenosa v živo ...

Ko sem na začetku predstave stopil na oder kot Tennessee Williams

in pred seboj videl to neobičajno pisano občinstvo, mi je skozi misli šinilo, kaj jim lahko povemo z našo predstavo. Gledalci so zelo zavzeto sledili dogajanju. Ko Stella Kowalski reče Stanleyu: “Dovolj, ne morem več, najprej me tepeš in potem božaš, najdi si drugo trapo, ki te bo prenašala,” se je večina žensk v občinstvu zahihitala. In vedel sem, da se je trud poplačal.

Kot rečeno, ob koncu predstave je bilo minus sedem, po aplavzu so gledalci prišli “na oder” s steklenicami piska, to je čilski brandy, narejen iz destilata vina. Velikodušno so nam ponujali pijačo, da se ogrejemo, saj nas je pošteno zeblo. Ni treba posebej omenjati, da je bilo zelo veselo tudi naprej v noč. Zdi se mi, da tako pristno srečanje z občinstvom lahko doživiš samo še v Latinski Ameriki ... •

ŽELJKO HRS BO V UPRIZORITVI
UBESEĐOVANJE KOT GOST NASTOPIL V VLOGI SOFOKLOVE SENCE.

Skladatelji in glasbeni aranžerji, ki utirajo pot glasbenemu gledališču tudi v Kopru

Ko je glasba na odru enakovredna besedilu

Mnenja o tem, kdaj so v Gledališču Koper prvič uprizorili glasbeno-gledališko delo, so sicer različna, nesporno pa za prvo pomembnejšo uprizoritev te zvrsti velja muzikal Mala prodajalna groze v tamkajšnji tretji sezoni. Koprsko gledališče si je do danes že ustvarilo sloves glasbenega gledališča in ga znova potrdilo v zadnjih dveh sezonah, zahvaljujoč tudi skladateljem Marjanu Nečaku, Mirku Vuksanoviću, Nenadu Kojiću ter avtorjema glasbenih priredb, Patriku Greblu in Anžetu Vrabcu.

MIHA TREFALT

Že britanski režiser **Peter Brook** je v svojem znamenitem delu *Prazen prostor* v prelomnem letu 1968 potrdil, da dramsko gledališče za odrsko dogajanje potrebuje le igralca in njegovo akcijo v praznem prostoru, vendar pa si sodobni gledalec težko zamislija dramsko uprizoritev, v kateri režiser ne bi uporabil odrske glasbe; naj gre za ustvarjanje atmosfere posameznih prizorov, prehode med njimi ali - morda najpomembnejše - za to, da z njo prodre v dušo in srce gledalca. Toda če je glasba v dramskem gledališču le element, ki skupaj z drugimi gledališkimi elementi subtilno podpira predstavo, pa ima v glasbenem gledališču vodilno vlogo in največkrat narekuje tudi dramaturgijo uprizoritve.

Glasbeno gledališče je široka uprizoritvena zvrst, ki vključuje vse od tradicionalnih opernih, operetnih zvrsti in izrazito anglosaksonskega muzikala do gledališča z glasbo oziroma gledališča s songi, vendar pa je v slovenskem prostoru avtorsko precej manj razvita kot v nekaterih drugih gledaliških tradicijah in zdi se, da na tukajšnje gledališke odre zaide le občasno.

Eno redkih gledališč, ki se glasbenemu gledališču posveča načrtno, k sodelovanju vabi najodličnejše glasbene ustvarjalce in postaja z glasbeno-gledališkimi uprizoritvami prepoznavno tudi zunaj meja, je Gledališče Koper, ki je zadnji dve sezoni preživelo res "glasbeno" ter je za glasbo v uprizoritvi *Lepa Vida* na lanskem 4. Festivalu drame in gledališča balkanskega kulturnega prostora v Nišu prejelo nagrado za glasbo.

Od opere do elektronike, od jazza do industrialia

Marjan Nečak, avtor glasbe in režiser uprizoritve *Lepa Vida* po besedilu **Staše Prah**, je skladatelj in nekdanji izredni profesor na Fakulteti dramskih umetnosti v Skopju. Je avtor glasbe za številne dramske pa tudi operne in baletne predstave, muzikale, filme in televizijo, za katere je prejel najvišje ocene na več kot 50 festivalih v Makedoniji in po svetu. Leta 2015 je v Bitoli ustanovil Moving Music Theatre, ki se v okviru sodobnega glasbenega gledališča ukvarja z opero in edukativnimi projekti za mednarodno občinstvo.

Uprizoritev *Lepe Vide* Nečak zvrstno uvršča v glasbeno gledališče, ki

danes velja za eno najbolj priljubljenih scensko-glasbenih uprizoritev v vseh večjih evropskih gledališčih, v "nov glasbeni slog, ki se bistveno ne razlikuje od klasične opere". Temelj glasbenega gledališča je še vedno dramsko besedilo, ki ima glasbi enakovredno vlogo. Ob dramaturških možnostih, ki jih ponuja besedilo, ima glasba popolno svobodo v menjavanju slogov, kar pomeni, da lahko na primer glasba od baročnega sloga zlahka prehaja v electro house ali gregorijanski koral.

Skladatelj, ki je nagrado prejel za "veščje združevanje in igranje glasbe, instrumentov in vokala ter nas popeljal skozi čustva in atmosfero, ki zaznamuje celotno predstavo," že pripravlja nov projekt, muzikal *Naša familija*, ki bo odrski krst v koprodukciji Gledališča Koper, slovenskega stalnega gledališča iz Trsta in Italijanske drame HNK Ivana pl. Zajca z Reke doživel konec letošnjega avgusta v Kopru.

Začetek te sezone je močno zaznamovala odmevna dramsko-plesna uprizoritev *Dnevnik Ane Frank* v dramatisaciji **Renate Vidič** (tudi režiserka uprizoritve) in v koreografiji **Siniša Bukinca** na glasbo skladatelja **Mirka Vuksanovića**, ki je v svoji skoraj štiridesetletni karieri podpisal več kot sto dramskih in glasbeno-scenskih uprizoritev, med njimi kar 33 v Gledališču Koper; vedno pogostejše pa kot avtor glasbe sodeluje tudi pri uprizoritvah v Mestnem gledališču v češkem Brnu.

V *Dnevniku Ane Frank*, v katerem igralkino pripoved ilustrirajo ali podpirajo plesni vložki, glasba pa poudarja liričnost trenutka, torej emotivni, notranji svet naslovne junakinje, hkrati pa grozeče napoveduje prihodnje dogodke, ima ta pomembno vlogo: "Avtorsko delo Mirka Vuksanovića, ki je podkrepilo celotno predstavo, je vključevalo elemente klasične, jazzovske in celo avantgardno-industrialne glasbe," je zapisal Aljaž Novak v Primorskih novicah. "Wow" efekt gre zaznati prav ob prizorih, ki narekujejo strah, zlobo, smrt in razdejanje, ki so ga sejali nacisti - z odra takrat zadoni militantna industrialna glasba, ki ob Varmuževih lučeh in Ferizovićevih projekcijah gledalca za trenutek popelje na koncert retroavantgardnega kolektiva Laibach."

Kritiki, ki glasbi, še posebej če ta ni izvajana v živo, v predstavah za mladino, največkrat ne namenijo po-

Marjan Nečak

FOTO: ALEKSANDAR BUNEVIĆ

Mirko Vuksanović

FOTO: DAVID ŠULIGOJ

sejne pozornosti, glasbenega deleža tokrat niso mogli zaobiti, kar je dokaz več o odličnosti Vuksanovićeve glasbe.

Glasba, ki jo bomo prav tako pomnili, je glasba za Shakespearove sonete, zdaj sonete za uprizoritev Shakespearove tragedije *Romeo in Julija* v produkciji Gledališča Koper in Narodnega gledališča RS iz Banjaluke. Avtor songov in scenske glasbe, bobnar, tolkalec in diplomirani oblikovalec zvoka **Nenad Kojić**, ki ga je Berkleejeva poletna šola razglasila za najboljšega bobnarja njihove edicije v Perugi, poleg muziciranja s številnimi domačimi in tujimi glasbeniki ter zasedbami kot skladatelj in oblikovalec zvoka ustvarja tudi v gledališču in pri filmu.

Nenad Kojić

FOTO: OSEBNI ARHIV

Kdor ne govori češko, ostane v Kopru

Še dva glasbena ustvarjalca velja omeniti v pretekli sezoni. Novogoričana **Anžeta Vrabca**, vsestranskega pianista in klavirista, skladatelja in aranžerja z diplomom Koroškega deželne konservatorija v Celovcu, ki je za glasbeno-gledališko uprizoritev *Petra in volka* v režiji **Jake Ivana**, simfonično pesnitev Sergeja S. Prokofjeva priredil za klavir, kontrabas in bobne ter pravljичnim likom vdihnil novo življenje. V priredbi je ohranil Prokofjeve melodije in harmonije ter jim "podtaknil" drugačno ritmično podlago.

Kot avtor glasbenih priredb pevk nekdanje prve dame slovenske zabavne glasbe Marjane Deržaj se je

v glasbeno-plesni uprizoritvi *Sanja Valentin* v režiji **Katje Pegan** predstavil maestro **Patrik Greblo**, ki z Gledališčem Koper že vrsto let sodeluje kot skladatelj, avtor glasbenih priredb, glasbeni vodja, občasno tudi kot pevec in šovmen. Kako odličen je v vseh naštetih vlogah, dokazuje tudi stavek, ki ga je ob premieri *Stoletja muzikala*, pri študiju katerega je Greblo sodeloval kot glasbeni vodja in dirigent, izrekel režiser in umetniški direktor Mestnega gledališča Brno, **Stanislav Moša**: "Patriku do popolnosti manjka le eno: ne govori češko!"

Še dobro, da ne, saj bi ga Primorci v nasprotnem primeru že izgubili. Z Gledališčem Koper, tako kot Nečak, Vuksanović in morda še kdo, ostaja tudi v prihodnje. •

Patrik Greblo

FOTO: ŽIGA CULBERG

Anže Vrabec

FOTO: JURE OGRIN

Pesniško-glasbeni večer Ahmeda Burića v Gledališču Koper

Balkanski puščavski blues vabi z glasbo namišljene domovine

Četudi Ahmed Burić velja za enega najvidnejših novinarjev, kolumnistov in angažiranih intelektualcev na območju nekdanje Jugoslavije, je vsaj malo tudi "naš", primorski. Ne le zato, ker je vojaščino odslužil v Ilirski Bistrici, čas vojne vihre v Bosni pa preživel v Sloveniji, temveč tudi zato, ker že več kot desetletje sodeluje s Forumom Tomizza, tudi kot rezidenčni avtor. In tudi zato se nocoj vrača v Koper, tokrat z enim zadnjih njegovih projektov, albumom govornice poezije Sin pustinje, ki ga bo na koncertu ob 20. uri predstavil v mali dvorani Gledališča Koper.

In ker je **Ahmed Burić** prav tako uveljavljen pesnik - zaslovel je z zbirkami *Bog tranzicije* (2004), *Solze nafte in krvi* (2009), *Materni jezik* (2013), v slovenskem jeziku pa je poleg romana *Ti je smešno, da mi je ime Donald?* izšel izbor njegove poezije *Vrata raja* (Goga, 2016) -, v njem pa je tudi nekaj glasbenika, saj je bil kitarist in pisec besedil glasbene skupine sarajevskih novinarjev Kablovi, je bil do njegovega diskografskega prvenca *Sin pustinje* (Sin puščave) le še korak.

Zmagovalna naveza Burić - Imamović

Zgodba o njegovem nastanku je danes že anekdotična in je plod Burićevega dolgoletnega prijateljstva in sodelovanja z **Damirjem Imamovićem**, bosanskim instrumentalistom, mojstrom in raziskovalcem sevdaha, ki je, ko je slišal Burića recitirati, rekel: "Veš kaj, brko, nekoč bova posnela album, na katerem bom jaz igral, ti pa boš recitiral svojo poezijo." Zamisel sta začela uresničevati v času epidemije koronavirusa in do maja leta 2021 Imamovićeva dnevno sobo preuredila v priročni studio. Pri snemanju jima je pomagal basist, producent in tonski tehnik **Ivan Mihajlović**, svoje pa so dodali še jazz fusion kitarist **Toni Kitanovski**, tolkalec **Nenad Kovačić**, trobentač **Benjamin Drijenić** in bobnar **Goran Milošević**. Dvanajst pesmi, ki jih lahko slišimo na albumu, so posneli na začetku junija, leto pozneje pa je album izšel pri založbi Dallas Records.

Pesmi, ki jih Burić pripoveduje ob glasbeni spremljavi, ni napisal z namenom, da bi jih umestil v neko tipično glasbeno formo. Pesmi - sprva jih je predlagal več kot trideset, za album jih je pozneje izbral ducat - niso preprosto "uglasbene", niti niso v uglasbeni različici izgubile svoje lirične moči. Zdi se, da glasba in

FOTO: PAUL KOVAC

Ahmed Burić bo drevo ploščo Sin pustinje predstavil v koprskem gledališču.

aranžmaji subtilno poznavalsko korespondirajo z njegovo poezijo, jo "berejo" in "interpretirajo".

Poezija in glasba, izgovorjeni in odigrani z drugimi sredstvi

"Sin puščave je morda predvsem glasba namišljene domovine," je v spremni besedi k albumu napisal hrvaški pisatelj **Nenad Rizvanović**. "Za uspešno ljubezensko pesem, avtobiografsko miniaturo, lirično noto, pomemben politični manifest ali končno za ustvarjanje izvirnega umetniškega sveta je pesnik potre-

boval nekaj znanega - četudi imaginarnega! - glasbeni in pesniški kontekst. In Ahmed Burić je na tej plošči res ustvaril vse: tako kontekst, kot besedilo in pesem! Na tej plošči plava nad običajnimi shemami, znanimi refreni in enostavnimi rešitvami preprosto zato, ker je izvirni umetnik, ki ljubi in slavi tako življenje kot umetnost. Njegova poezija in Imamovićeva glasba se tu srečata na čudovito intenziven način v bluesovskih fragmentih, finih 'menuetih', zamolklih baladah in izmuzljivem glasbenem crossover ambientu." Je balkanski puščavski blues, poudarjen in

umirjen z duhom časa. Poezija in glasba, izgovorjeni in odigrani z drugimi sredstvi. V delu, za katerega verjamemo, da ne bo pustilo ravnodušnih niti najzahtevnejših ušes primorskih poslušalcev.

Album, ki si za naslov jemlje pesem, s katero se pesnik opisuje kot "sin postjugoslovanske puščave" in zato deluje kot avtoportret, v katerem Burić niza misli in podobe o sebi in svoji izkušnji sveta, bodo na pesniško-glasbenem večeru v koprskem gledališču poleg Burića predstavili instrumentalisti Damir Imamović, Toni Kitanovski in Ivan Mihajlović. •

BILO JE NEKOČ ...

V znamenju novih začetkov

Četudi januar ne velja za "gledališki" mesec, vendarle nadaljujemo z nizom objav, s katerimi bomo do konca sezone "po mesecih" poskušali odgovoriti na vprašanje, kje je bilo Gledališče Koper pred desetletjem ali dvema desetletjema in na kaj so danes v koprskem gledališču lahko ponosni. Torej, bilo je nekoč v januarju, leta ...

• 2001

Na novega leta dan začne Gledališče Koper delovati tudi uradno.

• 2006

Za obdobje enega leta se v gledališču zaposli dramaturginja

Samanta Kobal, za obdobje dveh let dramska igralka **Vesna Maria Maher**.

• 2011

Na novinarski konferenci v foajeju gledališča predstavniki treh primorskih teatrov, Gledališča Koper, SSG iz Trsta in SNG Nova Gorica medijem in javnosti prvič predstavijo primorsko gledališko nagrado tantadruj.

Komedija **Andreja Jelačina** *Agencija za ločitve* v režiji **Katje Pegan** na matičnem odru doživi 200. ponovitev.

• 2015

Umre dr. Marko Marin, dolgoletni profesor na AGRFT in eden od pobudnikov za profesionalizacijo koprskega gledališča v letih 1964-1969.

• 2017

Glasbena komedija Gašperja Tiča *Trio* v režiji **Jake Ivanca** doživi 50. ponovitev.

• 2022

V sodelovanju z medijem ObalaPlus v gledališču pripravijo prvega iz niza pogovornih šovov pod skupnim naslovom *Nad Obalo se jasni*, ki ga, tako kot vse poznejše, povezuje politolog, urednik in novinar **Tomaž Perovič**. •

FOTO: ZDRAVKO PRIMOŽIČ/FPA

Primorsko gledališko nagrado tantadruj, ustanovljeno januarja 2011 na pobudo direktorice Gledališča Koper Katje Pegan, Gledališče Koper, SSG Trst in SNG Nova Gorica vsako leto podelijo za dosežke na področju gledališke ustvarjalnosti (4 nagrade) in za življenjsko delo. Koprsko gledališče je doslej prejelo sedem nagrad, tantadruja za življenjsko delo pa Katja Pegan in upokojeni član gledališča Boris Cavazza.

FOTO: FOTODAMJAN

Ministrica za kulturo dr. Asta Vrečko je obiskala slovenske ustanove v Trstu in je preživela nekaj ur v Slovenskem stalnem gledališču, kjer se je pogovorila z novinarji, s predstavniki glasbenega šolstva in seveda z vodstvom SSG. Predsednica US SSG Breda Pahor in direktor SSG Danijel Malalan sta ji predstavila dejavnost, vizije in želje osrednje gledališke ustanove slovenske skupnosti v FJK.

FOTO: SSG

Igralci (z leve) Blaž Popovski, Rok Matek in Anja Drnovšek, dramatičarka Staša Prah in režiser Marjan Nečak so praznovali tudi s torto tržaško premiero koprodukcije SSG z Gledališčem Koper Lepa Vida, ki je na velikem odru pridobila novo razsežnost. Direktor tržaškega gledališča Danijel Malalan v tej predstavi nastopa v vlogi Vidinega moža.

Na začetku meseca so v Gledališču Koper začeli z vajami za uprizoritev Družine, psihološkega trilerja britanskega dramatika Dennisa Kellyja v režiji Renate Vidič. Pri študiju, predvsem razumevanju Kellyjevih kompleksnih likov in njihovih medsebojnih odnosov, jim pomaga dr. Aleksander Zadel, specialist klinične psihologije (na fotografiji z režiserko in igralci), ki besedilo, v katerem avtor tematizira nasilje, razbira najprej problematiko in izogibanje odgovornosti sodobnega človeka za storjena dejanja.

FOTO: GLEDALIŠČE KOPER

Koprski gledališčniki so v novo leto vstopili s predpremiero učnega esaja o štirih dramah Odprta vrata v maturo 2024, s katerim želijo pomagati bodočim maturantom pri pisanju letošnjega zaključnega esaja. Prvi so si uprizoritev v režiji Jake Ivanca ogledali dijaki mariborskega Konservatorija za glasbo in balet in bili po odzivih in aplavzu sodeč, nad videnim in slišanim navdušeni. Premiero "učnega komada" v gledališču napovedujejo v prvi polovici prihodnjega meseca.

FOTO: GO! 2025

Atrij ZRC SAZU v Ljubljani je gostil predstavitev gledališke trilogije Nezmožni umreti / Inabili alla morte, ki se je uvrstila v uradni program Evropske prestolnice kulture GO! 2025. Projekt je nastal ob podpori Dežele Furlanije - Julijske krajine, produciralo ga bo Združenje Mittelfest v koprodukciji s SNG Nova Gorica, obsegal bo tri gledališke predstave, šest radijskih iger (RAI Radio 3, RAI FVG in 3. program Ars Radia Slovenija) ter dokumentarni film in knjižno publikacijo v italijanščini in slovenščini. Od predvidoma pomladi 2024 do jeseni 2025 bo potekal v čezmejni perspektivi s sodelovanjem obeh mest, partnerskih institucij in uglednih umetnikov, med katerimi so: pisatelja Goran Vojnovič, ki bo pripravil besedilo za predstavo v SNG Nova Gorica, in Paolo Di Paolo, skladatelj Cristian Carrara ter režiser Janusz Kica. Osnovno zamisel projekta je zasnoval ter ga bo delno režiral Giacomo Pedini (Mittelfest).

FOTO: METKA SULIČ/SNG NOVA GORICA

V januarju je SNG Nova Gorica začel študij za novo abonmajsko uprizoritev, dramo Ko se mrtvi prebudimo Henrika Ibsena. Redko uprizarjano delo bo na novogoriški oder postavil uspešen bolgarski režiser Stiliyan Petrov, prepoznaven po specifični poetičnosti svojih uprizoritev in natančni pozornosti do igralske stvaritve, ki ga bomo v Sloveniji gostili prvič. Premiera klasične drame velikana svetovne dramatike, bo na malem odru sredi marca. Pri uprizoritvi bodo sodelovali priznani zunanji ustvarjalci; uveljavljen scenograf mlajše generacije Darjan Mihajlovič Cerar, izvrstni kostumograf Alan Hranitelj in večkrat nagrajeni avtor glasbe Branko Rožman. Iz goriškega gledališča dramaturginja Ana Kržišnik Blažica in lektorica Anja Pišot. Igrali bomo Gorazd Jakomini, Arna Hadžialjevič, Miha Nemec, Blaž Valič in Helena Peršuh.

Tantadruj je skupna mesečna čezmejna priloga treh primorskih profesionalnih gledališč. V času gledališke sezone izhaja vsako tretjo sredo v mesecu in sicer hkrati v Primorskih novicah in Primorskem dnevniku.

Izdajateljica:
Primorske novice, d.o.o. Koper, s.r.l. Capodistria
Cesta Marežanskega upora 2, 6000 Koper
Primorski dnevnik
Ulica Montecchi 6, Trst

UREDNIKA IN REDAKTORICA: Maja Pertič Gombač
SOUSTVARJALCI: Miha Trefalt (Gledališče Koper), Ana Kržišnik Blažica, Martina Mrhar in Metka Sulič
(Slovensko narodno gledališče Nova Gorica)
ter Rossana Paliaga (Slovensko stalno gledališče Trst)

ELEKTRONSKI NASLOV: kultura@primorske.si
SKUPNA TISKANA NAKLADA: 28.000 izvodov.